

מאוצרות הפרשה

כי את לחם אלקיך הוא מקריב (כא,ח)

סיפר מרן הגר"ע יוסף זצ"ל: פעם נתארח גאון אחד אצל הברון רבי בנימין רוטשילד, ועשה הברון רוטשילד סעודה לכבוד אותו תלמיד חכם, וכשהגיעו לברכת המוציא, כיבד הברון את אותו תלמיד חכם שיברך ברכת המוציא ויבצע את הפת. אך אותו חכם סירב, ורמז לו ברמז כי הלכה היא שבעל הבית בוצע. במהלך הסעודה תמה רוטשילד באוזני אותו חכם ואמר: מדוע מנעו חכמים ממני לכבד אותך לבצוע את הפת, והלא לכבוד יחשב לי הדבר?" השיב לו אותו חכם ואמר: ראה נא ידידי, הלא כבר אמרו חז"ל שקודם שאדם מברך על המאכל, הרי שהמאכל נחשב שייך עדיין לקב"ה, שנאמר: לה' הארץ ומלוואה, ואם תכבד אותי שאני אבצע את הלחם, אין זה נחשב לך לכלום, שהרי עדיין אין הפת שייכת לך, אלא היא שייכת להקב"ה, ומה אתה נותן לי משל אחרים? ועל כן תיקנו חכמים שבעל הבית יברך בעצמו ויבצע הוא על הפת, ואז הפת נחשבת שייכת לו, ומוזה נותן לאחרים, ונמצא שהוא נותן כבר משלו, והרי זה נחשב כמעשה צדקה עבורו, כי משלו הוא נותן. (משוש תבל)

וכי תזבחו זבח תודה לה' לרצונכם תזבחו (כב,ט)

וכי תמיד מביא האדם את זבחי התודה לרצונו – מותר רצון שלם?! והלא רבים מביאים קרבן תודה, רק לאחר שנעשה להם נס ונצלו מצרה, ובוזה נתחייבו להביא את הקרבן. ואולם לכתחילה היו מעדיפים, שלא להקלע כלל לצרה, ולא להגיע למצב שבו יצטרכו את הנס, וממילא לא יאלצו להביא קרבן תודה. אם כן למעשה האדם אינו מביא קרבן זה מרצונו האמיתי, אלא מחוסר ברירה.

אמנם האמת היא שצריך אדם לשמוח ביסורים שעברו עליו, כי רק לטובתו באו, כדי לכפר לו על חטאיו. מכיון שכך, עליו להודות לה', שהענישו בעולם הזה ולא בעולם הבא, ולא עוד אלא שבחסדי ה' יתברך ריחם עליו, ועשה לו נס והצילו.

וכך שמח דוד המלך ביסורים שבאו עליו, כפי שאמר (תהילים צד,יב): "אשר הגבר אשר תיסרנו י-ה". וכן מסופר בגמרא על עוד רבים מחכמינו וזכרונם לברכה, ששמחו ביסורים.

לזאת היתה כאן כונת התורה, כשאמרה: "וכי תזבחו זבח תודה לה' לרצונכם תזבחו" – שתודו לה' על כל צרה שמביא עליכם, ותקבלו אותה באהבה וברצון. (כתב סופר)

וביום השביעי שבת שבתון מקרא קודש (כג,ג)

כל המענג את השבת נותנים לו כל משאלות לבו, שנאמר: "והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך" (שבת קכ"ה) צריך להבין, משום מה נותנים לו דוקא "משאלות לבו" ולא "משאלות פיו"? ותירץ בעל "בית הלוי" שהדבר קשור עם מה שאמרו בתלמוד לפני כן. "ודבר דבר" – דיבור אסור, הרהור מותר. היינו שבשבת אסור לדבר בעסקי חול, אבל להרהר מותר. אם כן, כיון שעניג את השבת ולא דיבר עניני חול, רק הסתפק בהרהור בלבד, לפיכך נותנים לו משאלות שהרהר בלבד. (משלחן גבוה)

וספרתם לכם ממחרת השבת (כג,טו)

ממחרת השבת – היינו מחרת יום טוב א' של פסח, הנקרא שבת.

מוטל עלינו לבאר, מדוע יו"ט ראשון של פסח נקרא שבת? במה הוא שונה משבועות או סוכות, מדוע שביעי של פסח אינו נקרא שבת? גם יום כיפורים נקרא שבת: "שבת שבתון הוא לכם ועניתם את נפשתיכם", דומה, כי ישנו דמיון מהותי בין יום טוב א' של פסח ויום כיפורים, שמשום כך שניהם בגדר יום טוב הנקרא שבת.

בליל הסדר אנו מבטאים את חירותנו – עבדי ה' ולא עבדי פרעה, חייב אדם להרגיש את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים. במוצאי כיפור מזכירים אנו את היובל – חירות העבדים – וקראתם דרוז בארץ לכל יושביה, עבדי ה' ולא עבדים לעבדים. זהו הדמיון בין ליל הסדר לכיפור. זוהי הסיבה שמתוך כלל הימים טובים, רק שנים מתוכם מתייחדים בתואר 'שבת', והסיבה לכך היא ש'שבת' הינה היפוכה של העבדות, ששת ימים תעבוד וביום השביעי תשבות, שבת היא שלילת העבדות, בליל הסדר מכריזים אנו את היותנו עבדי ה' ולא עבדי פרעה, כמו כן ביום הכיפורים מכריזים אנו את היותנו עבדי ה' ולא עבדים לעבדים. לאור הדברים תיפתר לנו שאלת מעניינת. בסיום ליל הסדר אומרים אנו "לשנה הבאה בירושלים הבנויה". יש הנוהגים לומר זאת גם בסיום תפילות יום כיפורים. במה נתייחדו שני זמנים אלו באמירת 'לשנה הבאה'? מדוע שלא נאמר זאת בסיום תיקון ליל שבועות, למושל? אלא שהם הם הדברים. בעת הכרותנו, כי אנו עבדי ה' ולא עבדי פרעה, עבדי ה' ולא עבדים לעבדים, בוקעת השאלה, מה אני בעצם עושה כאן, אם אני עבד ה' מדוע אינני בבית האדון – בפלטרין של מלך?! על כך באה הכרותנו בסיום ליל הסדר ובסיום יום הכיפורים, "לשנה הבאה בירושלים הבנויה"! שם הוא מקומינו לא כאן. (הרב יוסף חיים ברון – בריח התיכון)

ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך בקצורך ולקט קצירך לא תלקט לעני ולגר תעזב אותם (כג,כב)
פרש"י "תעזוב אותם" – הנח לפניהם והם ילקטו, ואין לך לסייע לאחד מהם. "אני ה'" – נאמן לשלם שכר.

לכאורה תמוה מאוד הלא בעל השדה איננו מבקש כאן אלא לסייע לעני, כי מלבד שהוא מקיים את המצוה של לקט שכחה ופאה, משים גם לבו לדאוג בעבור העניים, לעזור ולהקל עליהם בלקיטתם, ולמה זה נאמר עליו? אלא, ירדה תורה לדקות המחשבה הקטנה ביותר של האדם, כי מן הסיוע הזה שמבקש להושיט עתה לעני, נודף ריח של עצמיות, הוא רוצה להפגין כאן שהוא בעל הבית. המניע של הגאווה הוא שמעוררו לזה העזרה ולא מצד הרגל של רחמנות בא לעזור ולסייע. סיוע כזה אסור מן התורה, כי לא זו בלבד שהעני לא יחוש בכך הקלה ונוחיות, אלא להיפך הדבר יגביה אצלו עוד את הרגשת העניות. ולזה צוותה תורה "לעני ולגר תעזוב אתם" הנח להם ללקטם לבדם, שירגישו שזה שלהם, ובא להם זה ישר מהבורא ית' ולא באמצעות יד שניה, אל יתבלט כאן בעה"ב, אל תופיע כאן בעלות של בשר ודם, כי בעה"ב האמיתי הוא הקב"ה, ועל בעל השדה להרגיש שזה החלק והזכות של העני ולא הוא הנותן, ולכן עליו להרחיק את עצמו מכאן, ובעבור זה ישלם לו הקב"ה שכרו משלם, נאמן הוא לשלם בעבור זה שירגיש שאין הוא בעה"ב, אלא ייחס את כל הכבוד לאל חי הנותן חיים לכל חי. (מעייני החיים)

כיצד פתר הגר"א"ל שטינמן זצוק"ל את צרותיו של האברך

הסיפור שלפנינו בנוסף לחזקו ולעידוד הנסוכים בו הוא מהוה אלומת אור של תקוה בימים סוערים בהם אנו נמצאים וממנו נלמד סוג נוסף של קריאת לשון חבה שיש אותה רק לעם ישראל ואפילו לא למלאכי השרת (עיין תוס' ברכות ג.). מספר הגאון רבי משה שטינמן שליט"א: אברך מארצות הברית פנה אל רבי אברהם קסלר, ממקורביו של מרן הגר"א"ל שטינמן זצוק"ל. ונפשו בבקשתו, שיכנס אל ראש הישיבה ויספר שהוא שקוע בצרות נוראות, וישאל מה עליו לעשות. כששטח האברך האמריקאי את רשימת צרותיו, התברר שאכן מדובר בצרות צרורות של ממש. ראשית הוא נשוי שנים רבות ואין לו ילדים; שנית, יש לו חובות ענק, והוא אינו יודע כיצד יוכל להתחיל לפרעם; שלישית, גלו אצלו את המחלה הנוראה. ואלו הן רק הצרות הבולטות, אבל יש עוד רבות כהנה וכהנה, והוא אינו יודע את נפשו מרב צער ויגון. 'אנא ממך, הכנס נא למרן ושאל אותו מה הוא מציע לי לעשות', ביקש האברך. כיון שרבי אברהם קסלר היה מתפלל עם הגר"א"ל זצוק"ל במנין הותיקין שלו, ניגש אליו לאחר התפילה, וסיפר דברים כהויתם. הגר"א"ל השיב על פי דברי המדרש המביא משל לאדם אחד שהיה יודע לנגן בכנור בצורה מופלאה ומיוחדת במינה, ומשום כך היה האיש חביב מאוד על המלך. כל אימת שהיה המלך נתון בעצבון, ביקש שיביאו לפניו את המנגן ההוא, והנה אך החל לנגן, פגה וסרה עצבותו של המלך. כן הוא הדבר ביחסו של הקדוש ברוך הוא לעם ישראל, ממשיך המדרש ואומר כיון שהקדוש ברוך הוא מחבב מאוד את הניגון שמנגנים ישראל ב'אמן' יהא שמייה רבה מברך, הרי שגם אם חלילה מתעוררת עליהם קטגוריה, בכל זאת כשמנגנים לפניו את הניגון ההוא, ואומרים איש"ר בקול ובנעימה, מתענג השם יתברך על כך, ומעביר על כל חטאתם. 'לך אמור לו, לאותו אברך, אמר הגר"א"ל להרב קסלר, שלמרות שאין לו כל השגה בדברים אלה, אבל זה מה שכתוב כאן: הקדוש ברוך הוא אוהב את הניגון הזה, ויש באמירת איש"ר כדי לכפר על הרבה קטרוגים'. סיפר הרב קסלר: התקשרתי מיד אל האברך ההוא, והעברתי לו את דבריו של מרן זצ"ל, כלשונם. הלה שמע את הדברים בהתפעמות, והחל להקפיד מאוד באמירת איש"ר בכונה, והיה מהלך ממנין למנין על מנת לענות איש"ר. כך עשה במשך תקופת מה. והנה, פלאי פלאים ארעו לו, לפתע פתאום באו כל הבעיות על פתרון. המחלה סרה והיתה כלא היתה, גם ענין החובות הסתדר בצורה פלאית, כאשר אחד מחברי קהילתו של האברך האמריקאי ניגש אליו מיזמתו, והציע לו הלוואה גדולה מאוד, לתקופה בלתי מוגבלת; ובנוסף לכל אלה, זכה להפקד בזרע של קימא. מני אז, חלפו כבר כמה שנים, והאברך ממשיך לרוץ ממנין למנין להוסיף באמירת איש"ר בכונה. (להתעדן באהבתך)

פינת ההלכה

נפילת אפים בחדר שיש שם ספרים

כשאין מתפללים בביהכנ"ס, יש להסתפק מתי אומרים תחנון בנפילת אפים, ומתי אומרים אותו בישיבה בלי נפילת אפים, ומה יעשו אם מביאים להם ס"ת מאחד מהדירות אחרי תחנון לצורך קרה"ת, וכמו"כ מי שמתפלל ביחידות בדירתו בחדר שיש שם ספרים. כ' הרמ"א (סי' קל"א ס"ב) י"א דאין נפילת אפים אלא במקום שיש ארון הקודש וס"ת בתוכו, אבל בלא זה אומרים תחינה בלא כסוי פנים, וכן נוהגים, וחצר ביהכנ"ס הפתוח לביהכנ"ס או בשעה שהציבור מתפלל, אז אפילו יחיד בביתו אומר תחינה בנפילת אפים (ע"ש במ"ב שנופל על אפיו אפילו אם הוא רחוק מבית הכנסת, ובתנאי שאין שם טינוף שמפסיק בין ביתו לביהכנ"ס, ועוד דמייירי שגם הציבור אומרים תחנון בשעה זו). **נפילת אפים כשיש ס"ת בחדר צדדי ולא בתוך ביהכנ"ס** כ' האג"מ (או"ח ח"ד ס"י כ"א) דגם אם הס"ת נמצא בחדר צדדי משום שהוא יותר שמור שם, חייבים בנפילת אפים בבית המדרש שמתפללים שם, כיון שיש ס"ת באותו מקום. מרן הגרש"א זצ"ל פסק דגם כששומרים הס"ת במקום אחר, ורק מביאים אותו לארון הקודש בביהכנ"ס לצורך קרה"ת בשני וחמישי, ג"כ יש להקל ליפול על פניו (אשי ישראל פכ"ה הערה ל'). **נפילת אפים במקום שיש שם ספרים** (סק"א) הביא מחלוקת אם יש נפילת אפים במקום שאין שם ס"ת רק שאר ספרים. מצד אחד הא"ר ודרך החיים ס"ל שלא יפול על פניו (והא"ר סק"ה הסביר דצריך לומר כן, דאל"ה, הלא כל בית יש בו מזוזה, ויצטרך ליפול על פניו שם), והכי מבואר בשו"ע הרב (סי' קל"א ס"ג) ובקיצור שו"ע (סי' כ"ב ס"ד) ובכה"ח (סי' קל"א סקמ"ה), אבל מאידך גיסא המ"ב הביא בשם העולת תמיד ושכנה"ג ומגן גיבורים דכשיש שם ספרים יפול על פניו (והמגן גיבורים סק"ז י"ב הוכחח הא"ר, דשאני מזוזה שאינו עשוי ללמוד ממנה, ועוד שהיא מכוסה, ומה"ט גם כשיש תפילין בחדר אינם מחייבים נפילת אפים). אבל בשו"ת תשובות והנהגות (ח"ב סי' ע"ט) העיר שאם נופלים על אפים כשיש שם ספרים, כש"כ בתפילין, וק"ו כשהם על ראשו שקדושתן מרובה, וחמור מס"ת שאסור להסיח דעת מרוב קדושתו, ומשמעות הרמ"א שכתב שנופלים כשיש ס"ת, משמע שאם אין שם ס"ת אין נופלים גם בשחרית שיש לו תפילין על ראשו, וא"כ אינו מועיל גם אם יש ספרים בחדר למעשה מרן הקה"י זצ"ל נהג כשיטת המקילים, ואמר תחנון בנפילת אפים בחדרו שהיו שם ספרים אע"פ שלא היה שם ס"ת (ארחות רבינו ח"ב עמוד ס"ז), וכן נקט באג"מ (או"ח ח"ה סי' כ' סק"ה), וכבר כ' מרן החת"ס זצ"ל (בהגהותיו בשו"ע סי' קל"א) שהוא נהג ליפול על פניו היכי דגרס כשיטת השכנה"ג הנ"ל. אמנם מרן הגרש"א זצ"ל נקט דמה שנהגו לומר תחנון בנפ"א בירושלים גם כשאין שם ס"ת או שאר ספרים (ע' אג"מ יו"ד ח"ג סי' קכ"ט סק"ב שהסביר המנהג, משום שירושלים הוא מקום קדוש ומיוחד להפילה, וממילא גם כשאין שם ס"ת שייך נפ"א כמו במקום שיש שם ס"ת), היינו דווקא בין החומות שקדוש לענין קדשים קלים ומעשר שני, אבל בשאר ירושלים אומרים בנפ"א דווקא כשיש שם ס"ת או ספרים (וכן נקט בשו"ת תשובות והנהגות ח"ב סי' ע"ט, אלא שלא היקל אם יש שם רק ספרים), ובשאר א"י אין אומרים בנפ"א אא"כ יש שם ס"ת (הליכות שלמה – תפילה פי"א סי"א והערה 37). **נפילת אפים ליחיד שיש לו ס"ת בביתו** במקום שיש ס"ת, גם יחיד בביתו נופל על פניו (מ"ב סק"א) **נפילת אפים כשמתפלל בעזרת נשים** עוד הוסיף המ"ב (סק"ג) שאם הוא מתפלל בעזרת נשים, ג"כ צריך נפילת אפים כיון שיכול לראות מקום הארון הקודש מהחלונות, והמהרש"ם (בדע"ת שם ד"ה וחזו) הוסיף דנחשב פתוח אפילו אם יש שם וילון. (הגאון ר' יו"ט זנגר שליט"א)

חידה שבועית

מה האכנה המשותף בין ל"א בצומח, ל"א צרע פסח, המדלף, צרע שמת ויו"ט, חנוכה?

תשובה לחידה פרי"ש: לפני הסומא בדבר לא תתן עצה שאינה הוגנת לו (רש"י יט, יד). תשובה לחידה השבועית: האם אתה ישן?

מזל טוב

מרכז העיר: משפחת אדלשטיין – ברקוביץ להולדת הבת הנכדה משפחת שמואל פרידמן להולדת הבן משפחות קוליק – אינדיק להולדת הבנים התאומים - הנכדים
משפחות גולומבק – הוד להכנס הבן הנכד לעול תורה ומצוות גני הדוד: משפחת רשד להולדת הבת משפחת ראובן להולדת הבן

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com